HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

באיסור הבא מאליו באיסור הבא על ידי עצמו לא אמרינן בשלמא לריש לקיש משום הכי קא פטר רבי שמעון דתניא [א]רבי שמעון אומר כל שהוא למכות ולא אמרו כזית אלא לקרבן אלא לרבי יוחנן מאי טעמא דרבי שמעון דפטר מידי הוא טעמא אלא משום איסור כולל רבי שמעון לטעמיה דלית ליה איסור כולל [ב]דתניא רבי שמעון אומר האוכל נבילה ביוה"כ פטור בשלמא לריש לקיש משכחת לה בלאו והן אלא לר' יוחנן בשלמא לאו משכחת לה אלא הן היכי משכחת לה אלא כדרבא דאמר רבא [ג]שבועה שלא אוכל ואכל עפר פטור אמר רב מרי אף אנן נמי תנינא [ד]קונם אשתי נהנית לי אם אכלתי היום ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים הרי אשתו אסורה לו הכי השתא התם כיון דמעיקרא אכל והדר אשתבע ליה

חשובי

באיסור הבא מאליו. כגון האוכל נבילה ביום הכפורים דפליגי רבנן ורבי שמעון דמחייבי ליה רבנן חטאת משום יוה"כ ואע"ג דהויא נבילה מקמי יום הכפורים ואין איסור חל על איסור הכא חייל דיום הכפורים איסור כולל הוא דקודם בין השמשות היה אסור זה בנבילה ומותר בשחוטה על ליה יום הכפורים מגו דאיתסר האי גברא בשחוטה משום יוה"כ איתסר נמי בנבילה משום יוה"כ היינו כולל באיסור הבא מאליו דיוה"כ בא מאליו הוא: **אבל באיסור הבא מעצמו.** כלומר על ידי אדם עצמו כגון איסור שבועה הבא לו על ידי דיבורו לא אמרי': **בשלמא לר"ש בן לקיש.** דמוקי לה בחצי שיעור: **משום הכי פטר ר' שמעון.** דקסבר כל שהוא נמי מושבע ועומד הוא דתניא ר' שמעון אומר כל שהוא למכות: **אלא לר' יוחנן.** דמוקי לה משום כולל אמאי פטר ר' שמעון: **פטור.** מחטאת דלא אתי כרת דיוה"כ וחייל על איסור נבילה או אאיסור אבר מן החי אם לא נתנבלה מבערב ואע"ג דיום הכפורים כולל הוא: **בשלמא לר"ל.** דמוקי לה בחצי שיעור היינו דמשכחת לה בלאו והן דקיימא לן (לקמן דף כה.) אין קרבן שבועה בא אלא א"כ אתה מוצא בה לאו והן דכתיב [ויקרא ה] להרע או להיטיב דמשמע דבר וחילופו והאי מפרש שלא אוכל חצי שיעור נבילה משכחת לה נמי בשבועה שאוכל חצי שיעור נבילה דלאו נשבע לבטל את המצוה הוא: **אלא לר' יוחנן.** דמוקי לה בשיעור שלם ומשום כולל ועל כרחך במפרש נבילות אוקימתה משום קושיא קמייתא דרישא וסיפא: **בשלמא.** שבועה שלא אוכל משכחת דחיילא אע"פ שמושבע ועומד משום כולל: **אלא הן.** שבועה שאוכל נבילות ושחוטות מי משכחת לה דתיחול אנבילות ולבטל שבועת הר סיני: ה"ג **אלא כדרבא** ולא גרס משכחת לה כדרבא. והכי פירושה לא תשני לעיל קושיא דרישא וסיפא כאן בסתם כאן במפרש אלא כולה בסתם ואוכלין שאינן ראוין לאכילה דקתני רישא פטור כדרבא מיפרשא כגון עפר שאין ראוי לאכילה אבל נבילות ראויות לאכילה הן ואריה הוא דרביע עלייהו ותו לא קשיא מידי לר' יוחנן דמשכחת לה בלאו והן אף בשיעור שלם דהא לא אוכל סתמא קאמר אם אכל נבילה חייב שהרי כלל בסתמו דברים המותרים והאסורים ומיתסרי אסורים על ידי כולל והן משכחת לה דהא אוכל סתם קאמר ומקיים שבועתו בדברים המותרים ואם לא אכל חייב: **אף אנן נמי תנינא.** דבנבילות ראויות לאכילה חשיב להו: **הרי אשתו אסורה.** אלמא אכילה היא:

באיסור הבא מעצמו לא אמר. וא"ת והא נמי איתא בהדיא במשנה דמייתי לקמן יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ד' חטאות ואשם אחד וקחשיב מוקדשין אע"ג דאיסור הבא מעצמו הוא וכן האוכל גיד הנשה של עולה בס"פ גיד הנשה (חולין דף קא.) ויש לומר דהכא באיסור הבא מעצמו על עצמו קאמר דלא אמרינן אבל מוקדשין שאסורין על כל העולם אמרי' ומ"מ פריך לקמן שפיר והרי הקדש דאיסור הבא מעצמו דכיון דלא איירי תנא באיסור הבא מעצמו לא ה"ל למינקט הקדש אע"ג דאסור על כל העולם: **האוכל** נבילה ביום הכפורים פטור. מתוך פ"ה משמע דאיירי אפי' בנתנבלה ביוה"כ וקשיא דלמ"ד ס"פ גיד הנשה (שם דף קג.) בהמה בחייה לאו לאברים עומדת חל איסור יוה"כ מחיים ואפי' למ"ד לאברים עומדת כי מתה פקע איסור אבר מן החי וחלו איסור נבילה ואיסור יוה"כ בבת אחת ור"ש מודה באיסור בת אחת ומיהו יש לומר דאיסור יוה"כ לא חייל לא מחיים ולא לאחר מיתה משום דאית ביה איסור עשה שאינה זבוחה דכתיב (דברים יב) וזבחת ואכלת מה שאתה זובח אתה אוכל אבל מה שאי אתה זובח לא ולריב"א אין נראה פירוש זה דא"כ למ"ד לאו לאברים עומדת היכי מצי חייל איסור אבר על עשה דשאינו זבוח ובס"פ גיד הנשה (שם) דאמר כגון שנטרפה עם יציאת רובה דאיסור אבר ואיסור חלב ואיסור טריפה בהדדי קאתו והיכי חיילי כולם על איסור דשאינו זבוח דאפי' במעי האם קיימא באיסור זה ומהאי טעמא תקשי נמי למ"ד לאברים עומדת איסור אבר מן החי היכי משכחת לה דלא קיימא לאברים במעי האם וא"כ היכי חייל על איסור שאינו זבוח אלא ודאי וזבחת לא אתא לאסור דבלאו הכי אסורה וקיימא מחיים באיסור אבר מן החי ולאחר מיתה באיסור נבילה אלא בא להתיר את האסור ופירש לך דבשחיטה שריא ולא בנחירה אלא כדקיימא כמו (בכורות דף טו.) [ה]תזבח ולא גיזה דלית ביה עשה אלא קאי באיסור לאו הראשון ונתנבלה מערב יוה"כ דוקא איירי): **אלא** הן היכי משכחת לה. דאפי' ע"י כולל נמי לא אמרי' דתיחול השבועה לבטל המצוה וקשה לריב"א דתני בירושלמי שבועה שלא אוכל מצה ואכל מצה בלילי פסח חייב אלמא דבאיסור כולל חיילא שבועה לבטל את המצוה ותירץ דהכא דוקא לא חיילא שבועה משום שהזכיר נבילה ונשבע עליה לאוכלה אבל התם דלא מדכר פסח חיילא עליה שבועה ולפי זה משכחת הן אפי' בדברים האסורים כשאומר סתם שאוכל וקשיא לפי' דקתני התם סיפא שבועה שלא אוכל מצה בלילי פסח פטור אמאי נקט בלא כולל בכולל נמי שאר לילות עם לילי פסח כיון שהזכיר נמי לילי פסח פטור וי"ל דה"נ בעי למימר ולא חש למיתני אלא שהזכיר לילי פסח ור"י מפרש דודאי שב ואל תעשה כדאיירי הכא לא חיילא דקאמר שבועה שאוכל ולא אכל אבל התם בנשבע שלא לאכול ואכל דהוי בקום עשה ודאי חיילא: **אלא** כדרבא כו'. פי' בקונט' דסוגיא דעלמא (א) גרסינן משכחת לה כדרבא ומפרש לה בנבילה המסרחת והקשה חדא דמסרחת לא מיקריא נבילה וא"ת דאין זו קשיא דשפיר מיקרי נבילה מדאיצטריך קרא למעוטי לר"ש בשילהי ע"ז (דף סח. ושם) דדרש הראויה לגר קרויה נבילה ור"מ מוקי לה בסרוחה מעיקרא ועוד הקשה בקונט' דמאי בעי לאתויי דרבא הכא ה"ל למימר משכחת לה בנבילה מסרחת והא נמי יש ליישב דה"פ כדרבא דשייך [ו]לשון אכילה אפי' במסרחת מדקאמר שלא אוכל סתם ואכל עפר פטור הא שלא אוכל עפר ואכל חייב אלמא שייך לשון אכילה אפי' בעפר וכ"ש בנבילה מסרחת וטפי ה"ל לאיתויי בעיא דרבא שבועה שלא אוכל עפר בכמה דמפורש טפי אלא רישא דמילתא נקט והא דקאמר אף אנן נמי תנינא מייתי ראיה דשייך לשון אכילה גבי נבילה סרוחה דכמה שקצים ורמשים איכא דלא חזו לאכילה טפי מנבילה סרוחה והשתא מיתוקמא שפיר מתני' סיפא במפרש כדאוקימנא ומשכחת לה שפיר בלאו והן וא"ת וכיון דנבילה (ב) סורחת הויא בכלל נבילה בלא כולל דברים המותרים אתי שפיר כיון דאמר שבועה שלא אוכל נבילה מגו דחיילא אסרוחה חיילא נמי אשאינה סרוחה וי"ל דלא משמע סרוחה בכלל נבילה אלא כשכולל עמהן דברים המותרים דגלי אדעתיה שרוצה לאסור עצמו בדבר המותר אבל קשה לר"י דמאי מייתי רב מרי אף אנן נמי תנינא אדרבה תקשי ליה מינה דהא אוקמה מתני' במפרש שלא אוכל נבילה דאז ודאי הויא לשון אכילה וכן נמי תקשה לרבא דפטר בנשבע סתם ואכל עפר דלא הוי בכלל לשון אכילה וי"ל כדמשני הש"ס דשאני התם דאחשביה מעיקרא ולגבי הא דהוי סתם כמפרש הוה ידע מעיקרא דאהני טעמא דאחשבה אבל אי אפי' כי מפרש לא מהני במידי דלאו בר אכילה לא ס"ד דליתהני הא דאחשביה שיחשב כמו בר אכילה ומסיק כיון דאחשביה חשיב בר אכילה כיון דאכל מעיקרא והדר אשתבע וע"ק לר"י מדתניא בתוספתא דשבועות שבועה שאוכל ואכל אוכלין אסורין כגון פיגול נותר וטמא פטור ור"ש מחייב והיינו בע"כ בשאינם סרוחים מדמחייב ר"ש לפי שלא חלה שבועה עלייהו ע"י כולל אלמא אפי' באין סרוחה חלה שבועה לרבנן ע"י כולל ולפ"ה נמי דפירש דמשכחת הן בדברים המותרים קשיא דאפי' באסורין נמי משכחת לה כשאומר סתם שאוכל ואינו מזכיר האיסור כדמשמע התם ונראה לר"י דבקונט' לא פירש אלא משום ר"ש דלדידיה לא חיילא שבועה אדברים האסורין אפי' ע"י כולל ומתוספתא שהבאתי יש ראיה לריב"א דאפי' בלא קום עשה חייל על ידי כולל באין מזכיר האיסור וא"ת לפ"ה אמאי איצטריך למימר לקמן בסמוך שבועה שלא אוכל תאנים וחזר ואמר שבועה שלא אוכל תאנים וענבים בחזר ואמר שבועה שלא אוכל סתמא סגי וי"ל דאין הכי נמי דלאו דוקא נקט תאנים וענבים אלא כלומר שאמר שלא אוכל סתם וכן נ"ל דאי דוקא נקט תאנים וענבים היכי חיילא שבועה הא ליתא בהן וליכא למימר דלמלקות איירי דלא בעינן לאו והן דלקמן בס"פ (דף כט.) משמע דלקרבן איירי גבי ואכל תאנים והפריש קרבן ומיהו י"ל דמשכחת הן °בתאנים השוערים אבל בלא כולל לא הוי תאנים השוערים בכלל תאנים אלא הטובות לאכול:

מסורת הש"ס

א) [לעיל כא: וש"נ], ב) פסחים לו. נזיר ד. קדושין עז: [כריתות כג.], ג) [לעיל כב:], ד) לעיל כב:, ה) וזבחת כנ"ל, ו) [ועי' תוספות פסחים לו. ד"ה האוכל ותוס' ביצה כה. ד"ה בחזקת ותוס' חולין לז. ד"ה השתא ועוד שם קב. ד"ה מה], ז) לשון אכילה אפי' במסרחת הא שלא לאכול עפר ואכל כנ"ל,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אלא כדרבא וכו' דעלמא גרסי משכחת: **(ב)** בא"ד וא"ת וכיון דנבילה סרוחה הויא:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אלא וכו' בתאנים השוערים. כלישנא דקרא כתאנים השוערים אשר לא תאכלנה מרוע (ירמיה כט):

מוסף רש"י

כל שהוא למכות. אאכילה כל שהוא עובר בלאו (מעילה יח.) בכל האיסורין, למכות בהתראה (לעיל כא:). **ולא אמרו בכזית.** הלכה למשה מסיני, **אלא לקרבן.** לענין קרבן דשגגת כרת (שם). **האוכל נבילה ביום הכפורים פטור.** מכרת (קדושין עז:) איום הכפורים (כריתות כג.) שוגג פטור מחטאת, דאין איסור יום הכפורים חל על איסור נבילה, ואם בו ביום נתנבלה אפילו הכי היתה אסורה קודם יום הכפורים משום אבר מן החי (פסחים לו. ובעי"ז קדושין שם וכריתות שם) דלא אמרינן מיגו דאתי יום הכפורים ואיתוסף איסורא לגבי שאר מילי, אתוסף נמי לגבי נבילה, ור"ש לטעמיה דאמר במסכת כריתות (כג.) דאפילו איסור חמור לא אתי וחייל על איסור קל (נזיר ד.) **הרי אשתו אסורה לו.** שהרי אכל אוכלין (לעיל כב:).

רבינו חננאל

וזהו איסור הבא מאליו. אבל איסור הבא מעצמו. פי' שנשבע וכלל דברים המותרין עם האסורין לא מחייבינן ליה בכי האי גוונא. ודייק נמי ריש לקיש דעיקרא דמתני' בפחות מכזית מדפטר בה ר' שמעון מקרבן כדתניא ר' שמעון אומר כל שהוא למכות לא אמרו כזית אלא לקרבן. ור' יוחנן דמוקים לה למתני' בכולל אמר לך ר' שמעון היינו טעמא דפטר דלית ליה איסור כולל כלל. דתניא ר' שמעון אומר האוכל נבלה ביום הכפורים פטור. פי' דלא אתי איסור יוה"כ חייל אאיסור נבלה. בשלמא לריש לקיש דמוקים לה למתניתין בפחות מכזית היינו דמשכחת לה בין אם ישבע שלא יאכל פחות מכזית נבלה ואכלה בין אם ישבע שיאכל פחות מכזית נבלה ולא אכל בשתיהן חייב. (ולא אמרינן דלאו שאין בו מעשה הוא). דכיון דאינו מושבע מהר סיני בפחות מכזית שבועה חיילא עליו. אלא לר' יוחנן בשלמא לאו משכחת לה אלא הן היכי משכחת לה ואמרינן כדרבא דאמר שבועה שלא אוכל ואכל עפר פטור. הכא כגון שנשבע שיאכל נבלה ועפר ולא אכל מגו דחיילא שבועה אעפר חיילא נמי אנבלה (א) פי'

(א) עי' בחידושי הרי"ן מיגש כאן שהביא פי' רבינו בשם חד מרבוותא ותמה עליו ע"ש וע"ע בחידושי הרשב"א כאן.